

İRAN ÇALIŞMALARI DERGİSİ

The Journal of Iranian Studies

Cilt: 4, Sayı: 1, 2020
Vol: 4, No: 1, 2020

E-ISSN: 2651-4370

SAKARYA

İran Çalışmaları Dergisi uluslararası hakemli bir dergidir. Yılda iki sayı olarak yayımlanır. Yazıların bilimsel ve hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir.

İran Çalışmaları Dergisi

The Journal of Iranian Studies

E-ISSN: 2651-4370

Yayın dili: Türkçe- İngilizce

İran Çalışmaları Dergisi yılda iki kez yayımlanan uluslararası hakemli bir dergidir. Gönderilen yazılar yayın kurulunda incelendikten sonra, konunun uzmanı iki hakemin, gerekli görüldüğü takdirde üçüncü bir hakemin değerlendirmesi ve yayın kurulunun nihai onayıyla yayımlanır. Yayın kurulu, araştırma makaleleri dışındaki yazılan (sempozyum, kongre haberleri, kitap tanıtımları vb.) bizzat inceleyip hakeme göndermeden doğrudan kabul ve red kararı verebilir.

İran Çalışmaları Dergisi

Semerciler mah. Çark Cad. Pasaj 2000, Kitapçılar Çarşısı, No.2 Adapazarı/SAKARYA

Tel: (+90) (264) 2953673

Erişim: irancalisdergi@gmail.com

Dergide yayımlanan yazılarda fikirler yalnızca yazar(lar)ına aittir. Dergi sahibini, yayıncıyı ve editörleri bağlamaz.

Tasarım-Baskı Hazırlık: Karınca Ajans

Dr. Mediha Eldem Sok. 56/1 Kızılay-Ankara Tel: 0312 431 54 83

The Journal of Iranian Studies

İran Çalışmaları Dergisi

E-ISSN: 2651-4370

Publishing Languages: Turkish- English

The Journal of Iranian Studies is an international peer-reviewed journal, which is published twice a year. The papers sent to the journal are reviewed by at least two referees (if necessary a third referee will also review the articles) and after their approval, they will be sent to the editorial board before being published. The editorial board has right to accept or reject submissions that are papers of symposium, congress, news or book introductions etc. without the evaluation of an expert of the board.

The Journal of Iranian Studies

Semerciler mah. Çark Cad. Pasaj 2000, Kitapçılar Çarşısı, No.2 Adapazarı/SAKARYA

Phone: (+90) (264) 2953673

E-mail: irancalisdergi@gmail.com

The views expressed in The Journal of Iranian Studies bind exclusively their authors.

Graphic-Design: Karınca Ajans

Dr. Mediha Eldem Sok. 56/1 Kızılay-Ankara Tel: 0312 431 54 83

İran Çalışmaları Dergisi

The Journal of Iranian Studies

Derginin Sahibi Ahmet Yeşil
Owner of the Journal Ahmet Yeşil

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Managing Editor
Ahmet Yeşil

Editörler / Editors
Ahmet Yeşil, Mustafa Şeyhmus Küpeli

Yardımcı Editörler / Assistant Editors
Müberra Dinler, Zana Baykal

Kitap İnceleme Editörü / Book Review Editor
İsmail Akdoğan

YAYIN KURULU / EDITORIAL BOARD

Prof. Dr. Ali Yaşar Sarıbay (Uludağ Üniversitesi), Prof. Dr. Süleyman Seyfi Öğün (Maltepe Üniversitesi), Prof. Dr. Derya Örs (T.C. Tahran Büyükelçisi), Prof. Dr. Ali Güzelyüz (İstanbul Üniversitesi), Prof. Dr. Bünyamin Bezci (Sakarya Üniversitesi), Prof. Dr. Namir Karahalilović (University of Sarajevo), Prof. Dr. Naser Nikubakht (Tarbiyat Modares University) Prof. Dr. Tuncay Kardeş (Sakarya Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Sedat Baran (Batman Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Rexhepi (Hasan Prishtina University, Kosova), Dr. Öğr. Üyesi Nezahat Başçı (Mardin Artuklu Üniversitesi), Dr. James D. Clark (University of Nebraska Omaha).

İran Çalışmaları Dergisi ProQuest Social Science Journals, International Bibliography of the Social Sciences (IBSS- ProQuest), Index Copernicus, Eurasian Scientific Journal Index, Directory of Research Journals Indexing (DRJI), OpenAIRE, CrossRef, WorldCat, Google Scholar, Journals Directory, Directory of Indexing and Impact Factor, International Institute of Organized Research (I2OR), International Scientific Indexing, Journal Factor, Scientific Indexing Services, idealonline, Indeks İslamicus, Arastirmax ve ISAM tarafından taranmaktadır.

Journal of Iranian Studies indexed by ProQuest Social Science Journals, International Bibliography of the Social Sciences (IBSS- ProQuest), Index Copernicus, Eurasian Scientific Journal Index, Directory of Research Journals Indexing (DRJI), OpenAIRE, CrossRef, WorldCat, Google Scholar, Journals Directory, Directory of Indexing and Impact Factor, International Institute of Organized Research (I2OR), International Scientific Indexing, Journal Factor, Scientific Indexing Services, idealonline, Index Islamicus, Arastirmax and ISAM.

Tüm hakları saklıdır. Önceden yazılı izin alınmaksızın hiçbir iletişim, kopyalama sistemi kullanılarak yeniden basılamaz. Akademik ve haber amaçlı kısa alıntılar bu kuralın dışındadır.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored or introduced into a retrieval system or transmitted in any form, or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior written consent of the editors.

DANIŞMA KURULU / ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Arif Bilgin (Sakarya Üniversitesi), Prof. Dr. Abdolreza Seif (Tahran Üniversitesi), Prof. Dr. Timoor Malmir (Tahran Üniversitesi), Prof. Dr. HosseinAli Ghabadi (Tarbiyat Modares University), Prof. Dr. Naser Nikubakht (Tarbiyat Modares University), Prof. Dr. Adnan Karaismailoğlu (Kırıkkale Üniversitesi), Prof. Dr. Ali Güzelyüz (İstanbul Üniversitesi), Prof. Dr. Tuncay Kardeş (Sakarya Üniversitesi), Prof. Dr. Adem Çaylak (Kocaeli Üniversitesi), Prof. Dr. Bünyamin Bezci (Sakarya Üniversitesi), Prof. Dr. Haşim Şahin (Sakarya Üniversitesi), Prof. Dr. Namir Karahalilović (University of Sarajevo), Doç. Dr. Alireza Hajiyan Nezhad (Tahran Üniversitesi), Doç. Dr. Hasan Hazrati (Tahran Üniversitesi), Doç. Dr. Fatemeh JanAhmadi (Tarbiyat Modares University), Doç. Dr. Saeed Bozorg Bigdeli (Tarbiyat Modares University), Doç. Dr. GholamHossein Gholamhosseinzadeh (Tarbiyat Modares University), Doç. Dr. Üyesi Hasan Hüseyin Güneş (Bartın Üniversitesi), Doç. Dr. Şahin Ahmetoğlu (Kırıkkale Üniversitesi), Doç. Dr. Sedad Dizdarevic (University of Zenica), Dr. Öğr. Üyesi Masoud Mousavi Shafae (Tarbiyat Modares University), Dr. Öğr. Üyesi Hossein Moein Abadi Bid Goli (Shahid Bahonar University of Kerman), Dr. Öğr. Üyesi Mahdi Abbas Zadeh (Shahid Bahonar University of Kerman), Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Rexhepi (Hasan Prishtina University, Kosova), Dr. Öğr. Üyesi Ahmed Atef Abouelazm (Menoufia University, Egypt), Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Mücahit Dündar (Sakarya Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Habib Kartaloğlu (Sakarya Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Efe (Kilis 7 Aralık Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Sedat Baran (Batman Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Ali Vasfi Kurt (Sakarya Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Seyyed Abbas Hashemi (İran İmam Humeyni Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Kenan Mermer (Sakarya Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Mohammad Afshin Vafaie (Tahran Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Hasan Zolfagari (Tarbiyat Modares University), Dr. Öğr. Üyesi Shakeel Aslam Baig (Government College Township, Lahore, Pakistan), Dr. Öğr. Üyesi Sylwia Surdykowska-Konieczny (University of Warsaw), Doç. Dr. Mihai Cernatescu (University of Pitesti), Dr. Öğr. Üyesi Firuz Akhtar Lubis (Universiti Kebangsaan Malaysia).

DERGİNİN HAKEMLERİ / REFEREE BOARD

Prof. Dr. Aziz Doğanay (Marmara Üniversitesi), Prof. Dr. Ertan Efeğil (Sakarya Üniversitesi), Doç. Dr. Ramazan Erdağ (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi), Prof. Dr. Mustafa Güler (Afyon Kocatepe Üniversitesi), Prof. Dr. Sultan Murat Topçu (Erciyes Üniversitesi), Doç. Dr. Mihai Cernatescu, (University of Pitesti), Doç. Mehmet Memiş (Sakarya Üniversitesi), Doç. Dr. Kemal Özkurt (Ondokuz Mayıs Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Hüdayi Sayın (Yeni Yüzyıl Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Rumeysa Dursun (Sakarya Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Filiz Cicioğlu (Sakarya Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Sedat Baran, (Batman Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi İsmail Sarı (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Habib Kartaloğlu (Sakarya Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Mikail Uğuş (Sakarya Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Hazar Vural Jane (İstanbul Aydın Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Şahin Çaylı (Düzce Üniversitesi), Öğr. Gör. Dr. Bilgehan Alağöz (Marmara Üniversitesi), Öğr. Görevlisi Dr. Firuz Akhtar Lubis (Universiti Kebangsaan Malaysia),

İÇİNDEKİLER

Sunuş.....	viii
Ali el-Kârî'nin Rafizî Safavîlere İlişkin Osmanlı Merkez Ulemasına Reddiyesi <i>Hasan Hüseyin Güneş</i>	13-38
Tebrizli Şair Kerim Meşruteçi Sönmez ve “İsa'nın Son Şamı”: Hayatı, Fikrî ve Edebî Kişiliği <i>Merve Erşahin</i>	39-64
İsfahan Mescid-i Şah'ta Hayvan Tasvirli Çini Pano – İslam Sanatı mı Hıristiyan Sanatı mı? <i>Belkıs Doğan</i>	65-98
Tasavvuf Sanat İlişkisi Bağlamında Şeyh Safiyyüddîn Dergâhı <i>Ayşe Ersay Yüksel</i>	99-148
İran Eşitlikçi Kadın Hareketleri Perspektifinden “Kadın Meselesi”nin Açıklanması <i>Müştak el-Hilo</i>	149-180
Çevirmen yahut Büyükelçi: İranlı Prens Arfa <i>Amin Amirdabbaghian</i>	181-210
İran'a Karşı Yürütülen Propagandanın Vekil Aktörü: Halkın Mücahitleri Örgütü <i>Doğacan Başaran & Ayşenur Kırılmaz</i>	211-240
Kitap İncelemesi The Iran-Iraq War 1980-1988 <i>Melih Kazdal</i>	241-245

CONTENTS

Introduction.....	x
Ali al-Qari’s Objections to The Ottoman Central Scholars About Heretics Safavids <i>Hasan Hüseyin Güneş</i>	13-38
Tabriz Poet Kerim Meşruteçi Sönmez and “Last Supper of Jesus”: His Life, Intellectual and Literary Personality <i>Merve Erşahin</i>	39-64
A Tile Panel with Animal Depiction in Isfahan Shah Mosque: Islamic Art or Christian Art? <i>Belkıs Doğan</i>	65-98
Sheikh Safi Al-Din Khanegah And Shrine in The Context of Sûfîsm Art Relationship <i>Ayşe Ersay Yüüksel</i>	99-148
Explaining of “Women Issue” from the Perspective of Iranian Egalitarian Woman Movement <i>Müştak el-Hilo</i>	149-180
Translator or Ambassador: Prince Arfa’ of Iran <i>Amin Amirdabbaghian</i>	181-210
Proxy Actor of Propaganda Against Iran: The People’s Mojahedin Organization of Iran <i>Doğacan Başaran & Ayşenur Kırılmaz</i>	211-240
Book Reviews The Iran-Iraq War 1980-1988 <i>Melih Kazdal</i>	241-245

EDİTÖRDEN

İran, derin tarihi mirası ve köklü devlet geleneğinin yanı sıra, zengin kültürel dokusuyla Ortadoğu'nun merkezi ülkelerinden biridir. Sahip olduğu bu özellikler ve tarihi süreçte geniş bir coğrafyaya yayılmış olması sebebiyle İran, oldukça karmaşık bir sosyal ve siyasi yapı arz etmektedir. Özellikle 1979 yılında ülkede gerçekleşen "İslam Devrimi"yle birlikte ayrı bir kimlik kazanan İran, bu süreç sonrasında daha da karmaşık bir yapıya bürünmüştür. Bu sebeplerden dolayı "İran Çalışmaları Dergisi", Türkiye'nin en önemli komşularından biri olan İran'ın, bilimsel ve akademik olarak daha yakından, tarafsız bir şekilde tanınması ve analiz edilmesi amacıyla faaliyete geçmiştir.

Hasan Hüseyin GÜNEŞ'in "Ali el-Kârî'nin Rafizî Safavîlere İlişkin Osmanlı Merkez Ulemasına Reddiyesi" adlı çalışması, bu sayımızın ilk makalesini oluşturmaktadır. Ali el-Kârî'nin kaleme aldığı Şemmu'l-Avârız fi Zemmi'r-Revâfız ile Sülâletü'r-Risâle adlı ayrı iki eserini inceleyen GÜNEŞ, bir taraftan bu iki eseri karşılaştırmakta, diğer taraftan da Osmanlı Devleti'nin Safevi Devleti'ne yönelik politikasının tüm Sünni ulema tarafından kabul görmediğini ortaya koymaya çalışmaktadır. Bu sayının ikinci makalesini oluşturan "Tebriзли Şair Kerim Meşruteçi Sönmez ve "İsa'nın Son Şamı": Hayatı, Fikrî ve Edebî Kişiliği" adlı çalışma, Merve ERŞAHİN tarafından kaleme alınmaktadır. Erşahin, Şair Kerim Meşruteçi Sönmez'in Türkçe yazdığı ve 1979 İran Devrimi sonrasında Azerbaycan Türklerinin karşı karşıya kaldığı sorunları dile getirdiği "İsa'nın Son Şamı" adlı eserini ele almaktadır. Yazar, bu çalışmasıyla İran Devrimi'nin Şair Kerim Sönmez'in düşünce hayatına etkileri üzerinde durmaktadır. Belkıs DOĞAN'ın "İsfahan Mescid-i Şah'ta Hayvan Tasvirli Çini Pano – İslam Sanatı Mı Hıristiyan Sanatı Mı?" başlıklı çalışması, bu sayının üçüncü makalesidir. Bu makalede yazar, İsfahan Şah/İmam Camii örneği üzerinden, iç ve dış süsleme hususunda İslam ibadet yerleri ile Hristiyan ibadet yerleri arasında sanatsal bir etkileşimin olup olmadığını incelemektedir.

Ayşe Ersay YÜKSEL'in "Tasavvuf Sanat İlişkisi Bağlamında Şeyh Safiyyüddîn Dergâhı" adlı çalışması, bu sayının dördüncü makalesini oluşturmaktadır. YÜKSEL, Şeyh Safiyyüddîn Türbe ve Dergâhının Safevi tarihi boyunca yapılaşma süreci ile gördüğü himayeyi mimari yapılar bağlamında değerlendirmekte ve Şeyh Safiyyüddîn Dergâhı kapsamında Safevîlerin inançsal kodlarını sanatsal köken aracılığıyla nasıl aktardığını ortaya koymaktadır. Derginin beşinci makalesi, Müştak el-HILO'nun "İran Eşitlikçi Kadın Hareketleri Perspektifinden "Kadın Meselesi"nin Açıklanması" isimli çalışmadır. Bu çalışma ıslahat dönemi olarak bilinen; kadın hareketlerinin

ileri düzeye ulaştığı Cumhurbaşkanı Muhammed Hatemi dönemini (1997-2005) inceleyerek, İran’da kadınların gelenekten beslenen cinsiyetçi sorunlarını ele almaktadır. Amin AMIRDABBAGHIAN’in “Çevirmen yahut Büyükelçi: İranlı Prens Arfa” adlı çalışması, bu sayının altıncı makalesidir. Bu çalışma, Malezya İslam Sanatları Müzesi’nde sergilenen fermanları inceleyerek Prens Arfa’nın diplomatik hizmetlerine ve Fars edebiyatına olan katkılarına dikkat çekmektedir. Bu sayının son makalesini oluşturan “İran’a Karşı Yürütülen Propagandanın Vekil Aktörü: Halkın Mücahitleri Örgütü” adlı çalışma Doğan BAŞARAN ile Ayşenur KIRILMAZ tarafından yazıldı. Bu makalede, Türkçe, İngilizce ve Farsça kaynaklardan yararlanılmak suretiyle tarihsel süreç içerisinde Halkın Mücahitleri Örgütü’nün yaşadığı dönüşüm incelenmektedir. Ayrıca bu sayıda Melih KAZDAL, Efraim Karsh’ın kaleme aldığı “The Iran-Iraq War 1980-1988” adlı kitabı değerlendirmektedir.

EDITOR'S NOTE

Iran is one of the central countries of the Middle East with its rich cultural texture as well as its deep historical legacy and rooted state tradition. Iran has a rather complicated social and political structure, as it has spread over a wide geography throughout the historical process. Iran, which gained a distinct identity especially with the “Islamic Revolution” that took place in the country in 1979, has become even more complicated after this process. For these reasons “The Journal of Iranian Studies”, has been put into operation with the aim of getting closer and objective understanding and analysis of Iran, which is one of Turkey’s most important neighbors, scientifically and academically.

The first article of this issue is Hasan Hüseyin GÜNEŞ’s “Ali al-Qari’s Objections to The Ottoman Central Scholars About Heretics Safavids”. GÜNEŞ, who examined two separate works by Ali al-Kari, namely *Shemmu’l-Avariz fi Zemmi’r-Revâfiz* and *Sülâletü’r-Risâle*, on the one hand, compares these two works, on the other hand, tries to show that the policy of the Ottoman State towards the Safavid State is not accepted by the entire Sunni ulema. The work titled “The Last Supper of Jesus”: Life, Intellectual and Literary Personality of the Poet from Tabriz Kerim Meşruteçi Sönmez, which forms the second article of this issue, is written by Merve ERŞAHİN. ERŞAHİN deals with “The Last Supper of Jesus”, written by Turkish poet Kerim Meşruteçi Sönmez and it is depicting the problems faced by Azerbaijani Turks after the Iranian Revolution of 1979. With this work, the author focuses on the effects of the Iranian Revolution on the thought life of Poet Kerim Sönmez. Belkıs DOĞAN’s work, titled “A Tile Panel with Animal Depiction in Isfahan Shah Mosque: Islamic Art or Christian Art?” is the third article of this issue. In this article, the author examines whether there is an artistic interaction between Islamic places of worship and Christian places of worship with regard to interior and exterior decoration through the example of Isfahan Shah / Imam Mosque.

Ayşe Ersay YÜKSEL’s work titled “Sheikh Safi al-Din Khanegah and Shrine in the Context of Sûfism Art Relationship” constitutes the fourth article of this issue. YÜKSEL views the protection of Sheikh Safi al-Din’s Mausoleum and Lodge during the Safavid history in the context of architectural structures and reveals how Safavid transfers her belief codes through artistic origin within the scope of Sheikh Safi al-Din’s Lodge. The fifth article of the journal is the work titled “Explaining of “Women Issue” from the Perspective of Iranian Egalitarian Woman Movement” by Mushtak el-HILO. This study by

examining the period of President Mohammed Khatami (1997-2005) which is known as the reform period, in which women's movements have reached an advanced level, addresses Iranian women's gender problems that is fed by tradition. Amin AMIRDABBAGHIAN's work "Translator or Ambassador: Iranian Prince Arfa" is the sixth article of this issue. This study draws attention to Prince Arfa's diplomatic services and contributions to Persian literature by examining the edicts exhibited in the Malaysian Islamic Arts Museum. The work titled "Proxy Actor of Propaganda Against Iran: The People's Mojahedin Organization of Iran", which constituted the last article of this issue, was written by Doğacan BAŞARAN and Aysenur KIRILMAZ. This article examines the transformation of the People's Mujahideen Organization in the historical process by making use of Turkish, English and Persian sources. Also, in this issue, Melih KAZDAL reviews the book "The Iran-Iraq War 1980-1988" by Efraim Karsh.